

Geen fosfaatoverschot op Koeien & Kansen-bedrijven

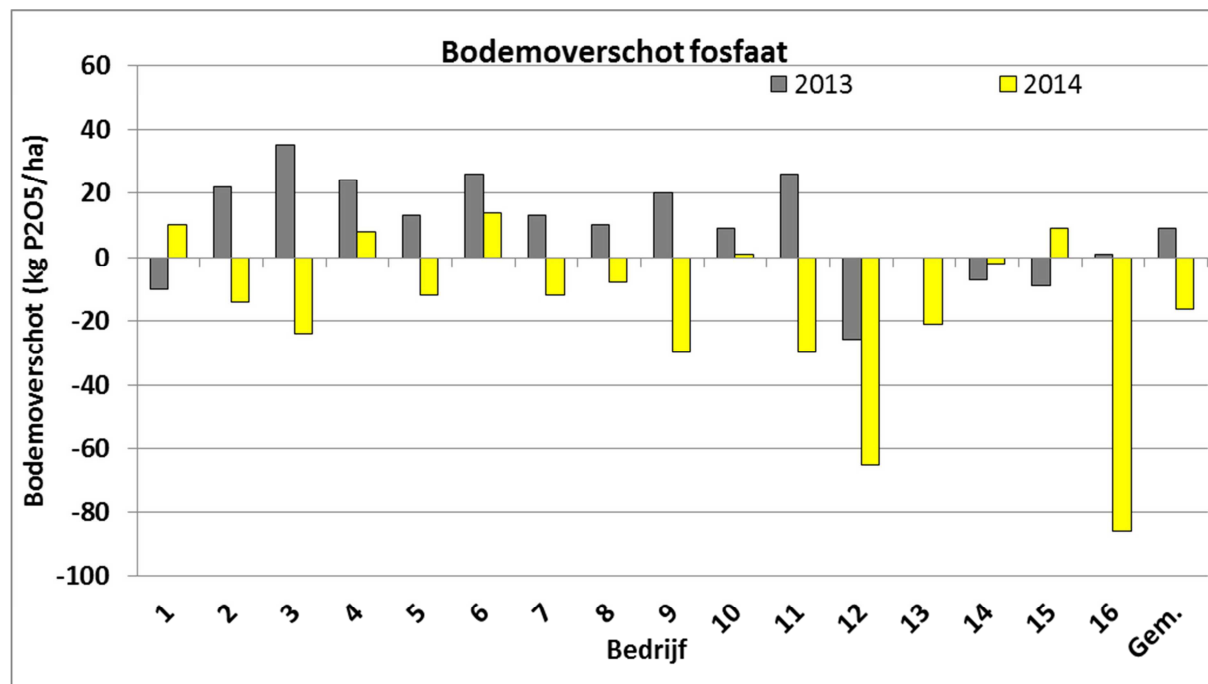
Gerjan Hilhorst en Aart Evers

Op de Koeien & Kansen bedrijven is de fosfaatopbrengst van het grasland in 2014 25 procent hoger dan in 2013. Door die hoge gewasopbrengst is het fosfaatbodemoverschot gedaald van 9 kg/ha in 2013 naar -16 kg/ha in 2014. In 2014 oogstten 80 procent van de bedrijven meer fosfaat dan ze volgens de generieke eind norm mochten bemesten. Toch heeft maar 43 procent van de bedrijven een BEP voordeel. Alleen deze bedrijven hebben de laatste drie jaar meer fosfaat geoogst dan de wettelijke gebruiksnorm. Het behalen van een BEP voordeel is ook voor de Koeien & Kansen bedrijven geen eenvoudige klus.

De Koeien & Kansen bedrijven streven naar een evenwichtssituatie op de bedrijfsbalans voor fosfaat. Er is dan geen verlies door uit- en afspoeling van fosfaat. Dit betekent dat er evenveel fosfaat met melk, vlees en mest wordt afgevoerd als er met voer en (kunst)mest wordt aangevoerd. Het overschot op de balans wordt dan nul. Het fosfaatoverschot op de bedrijfsbalans is gelijk aan het fosfaatoverschot op de bodembalans, omdat er geen fosfaat verloren gaat door emissie. De fosfaat blijft in het systeem en een overschot of een tekort zal in de bodem terecht komen.

In figuur 1 staat het fosfaatbodemoverschot van de Koeien & Kansen bedrijven in 2013 en 2014. De bedrijven zijn van links naar rechts gerangschikt op intensiteit (melkproductie per hectare). Ter illustratie, bedrijf 1 produceert 10.500 kg melk per hectare en bedrijf 16 29.050. In 2013 was het gemiddelde overschot 9 kg/ha en dat is in 2014 gedaald tot een negatief overschot (tekort) van -16 kg/ha. De verschillen tussen de bedrijven zijn groot. In 2013 had de helft van de bedrijven een overschot boven de 10 kg/ha en 4 bedrijven een negatief overschot.

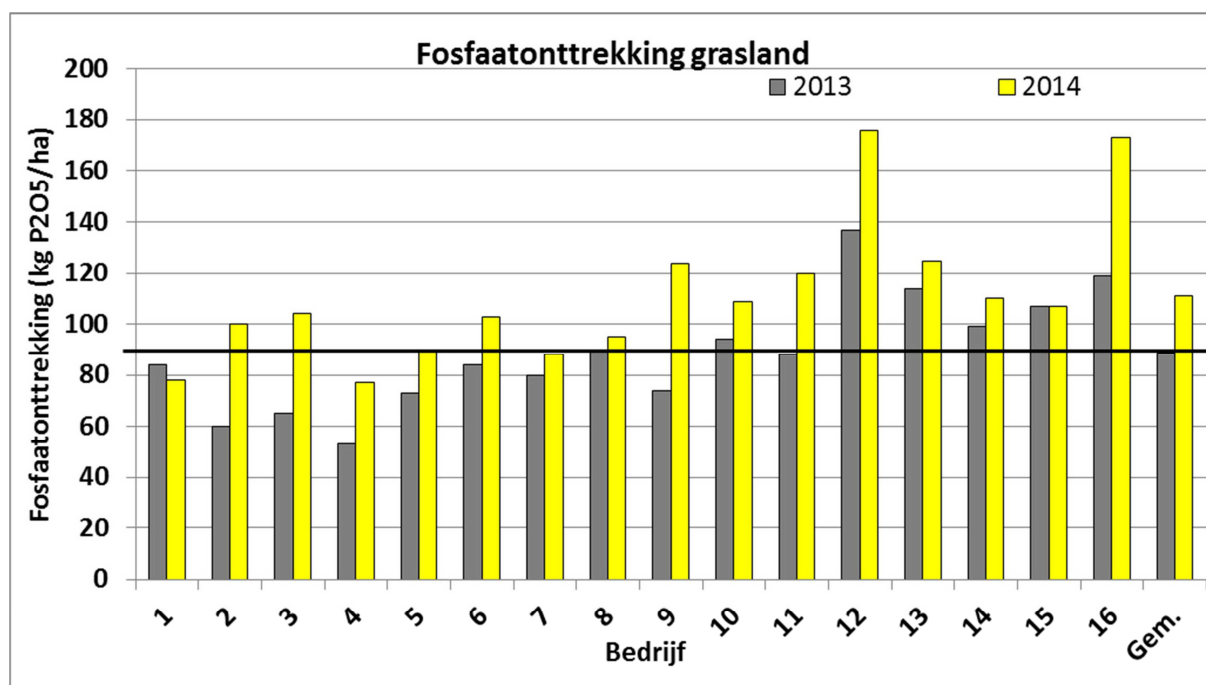
Figuur 1: Fosfaatbodemoverschot Koeien & Kansen bedrijven

In 2014 hadden 5 bedrijven nog een overschot van fosfaat en de overige 11 bedrijven een negatief overschot variërend van -2 tot -86 kg/ha. Dit betekent dat deze bedrijven met de gewassen meer fosfaat aan de bodem hebben onttrokken dan dat er met bemesting naar toe is gegaan. Er is op deze bedrijven dus geen sprake van een evenwichtssituatie. Bij een hoge fosfaattoestand van de bodem is dit een kleiner probleem dan bij een lage fosfaattoestand. Bij een lage fosfaattoestand in de bodem kan het ten koste van de gewasopbrengst gaan.

Het verschil in bodemoverschot in 2013 en 2014 wordt vooral veroorzaakt door een verschil in gewasopbrengst en minder door een verschil in bemesting. In 2014 is er gemiddeld 4 kg fosfaat/ha minder gegeven dan in 2013. Dit is gunstig om een laag overschot te halen. Uit figuur 2 blijkt dat het lagere bodemoverschot veroorzaakt wordt door een hogere gewasonttrekking. In de figuur staat de fosfaatonttrekking van grasland op de Koeien & Kansen bedrijven. De gemiddelde onttrekking is gestegen van 89 kg/ha in 2013 naar 111 kg/ha in 2014.

Figuur 2: Fosfaatonttrekking grasland (incl. beheers grasland) Koeien & Kansen bedrijven

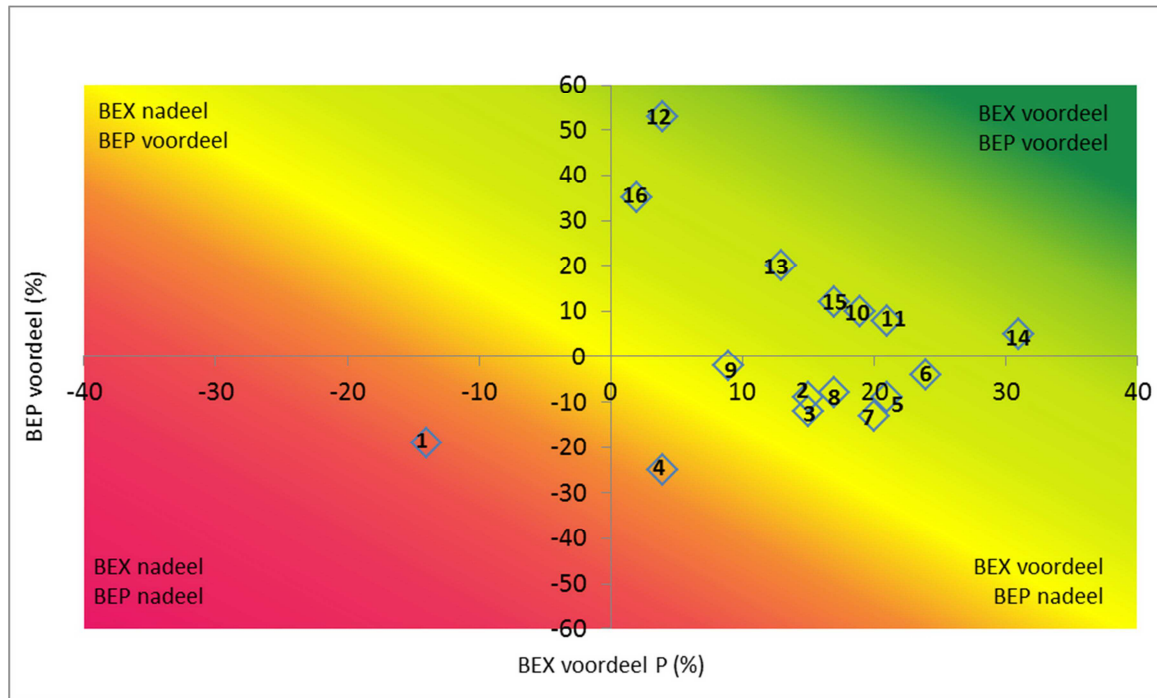
Ook hier zien we grote verschillen tussen de bedrijven. Bedrijf 4 heeft een flink areaal beheersgrasland en oogstte in 2013 maar 53 kg fosfaat/ha terwijl bedrijf 12 in 2014 176 kg/ha oogstte. Dit bedrijf zit op hoog productieve grond. De horizontale lijn in de figuur is de bemestingsnorm voor fosfaat bij bodemtoestand voldoende. Deze is vanaf 2015 90 kg/ha. In 2013 is de onttrekking van 6 bedrijven hoger dan deze norm en in 2014 is dit aantal gestegen tot 13 bedrijven. Deze bedrijven onttrekken meer fosfaat dan dat ze mogen bemesten volgens de generieke norm.

Gelukkig is er voor de Koeien & Kansen bedrijven de mogelijkheid om gebruik te maken van de BEP. Dit is een fosfaatgebruiksnorm die is gebaseerd op de fosfaatonttrekking door de gewassen in de laatste drie jaar. Als de BEP hoger is dan de generieke gebruiksnorm mag er met dierlijke mest meer fosfaat worden bemest.

In figuur 3 staat het BEX-P en BEP voordeel van de Koeien & Kansen bedrijven. Op 1 bedrijf na hebben ze allemaal een BEX-P voordeel. Er zijn 7 bedrijven die zowel een BEX-P voordeel als een BEP voordeel hebben. De overige bedrijven hebben wel een BEX-P voordeel maar geen BEP voordeel en mogen geen hogere gebruiksnorm hanteren. Deze bedrijven besparen door dit resultaat wel op mestafzet maar dat wordt alleen bepaald door de BEX. Hoeveel ze besparen is afhankelijk of stikstof of fosfaat de

beperkende factor is voor de plaatsing. Door de goede gewasopbrengsten in 2014 geeft de BEP voor meer bedrijven een voordeel. Om dit voordeel vast te houden zullen ze wel de komende jaren hun opbrengsten hoog moeten houden.

Figuur 3: BEX-P en BEP voordeel Koeien & Kansen bedrijven

Wanneer een bedrijf een BEP voordeel heeft, betekent dit dat het bedrijf meer fosfaat kan plaatsen dan de generieke norm. Hierdoor kan bovenop het BEX-voordeel extra bespaard worden op mestafzet wanneer fosfaat de beperkende factor is.

Met de BEP ontstaat er een evenwicht tussen bemesting en gewasonttrekking en wordt voorkomen dat het bedrijf meer fosfaat afvoert dan aanvoert. Het doet recht aan de grondsoort en aan het management van de veehouder.